

7.8.2006

Dnro 964/4/04

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Aila Linnakangas

VAMMAISPALVELUPÄÄTÖKSEN PERUSTELEMINE

1

KANTELU

Kantelija arvosteli kirjeessään 5.4.2004 vammaispalvelulain mukaisen korvaushakemuksensa käsittelyä Järvenpään kaupungin vammaispalvelutoimistossa ja sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasiainjaostossa.

Kantelija kertoi hakeneensa täysimääräistä korvausta vammaispalveluasetuksen 17 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin välttämättömiin auton lisävarusteisiin ja muutostöihin yhteensä 3 940 euroa, josta kaupunki korvasi vain 2 575 euroa.

Kantelijan mielestä sekä viranhaltijan että yksilöasiainjaoston päätöksessä määrärahasidonaisuuden perustetta käytettiin väärin. Hänen hakemustaan ei käsitelty hänen yksilöllisen tarpeensa mukaisesti, kuten korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa 12.9.1997 (taltio 2218) edellytettiin. Päätöksistä puuttui selvitys määrärahatilanteesta ja määrärahan käytön priorisoinnista. Päätöksessä ei todettu, miten priorisointi oli vaikuttanut päätöksiin ja miksi hän ei kuulunut priorisoinnin piiriin.

Kantelijan mukaan sosiaalityöntekijän päätöksessä todettiin vähennyksenä autoveronpalautus, vaikka se oli jo huomioitu hänen hakemuksessaan. Korvauksen myöntämistä vain puoleen hänen hakemastaan määrästä ei lainkaan perusteltu. Korvattava määrä olisi voinut olla mikä tahansa muu senkin vuoksi, että sosiaalityöntekijän päätöksessä oli laskuvirhe.

Yksilöasiainjaoston päätös, jolla viranhaltijan ratkaisu jätettiin voimaan, sisälsi ainoana perusteluna kuvauksen vammaispalvelulain rakenteesta ja maininnan, että tukitoimi kuuluu määrärahasidonnaisiin korvauksiin. Yksilöasiainjaosto ei vastannut yhteenkään hänen oikaisuvaatimuksessaan esittämäänsä seikkaan.

2

SELVITYS

Järvenpään sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasiainjaosto antoi 10.11.2004 selvityksen, jossa se totesi seuraavaa.

"Auton hankkimiseen, lisävarusteisiin ja muutostöihin ei ole vammaispalvelulain mukaan subjektiivista oikeutta, vaan kyse on määrärahasidonnaisista palveluista. Näitä avustuksia myönnettäessä on huomiota kiinnitettävä paitsi määrärahojen riittävyyteen, myös siihen, että asiakkaita voidaan kohdella tasavertaisesti läpi kalenterivuoden. Niinpä kantelijalle ei voitu myöntää avustusta 2 575 euroa enempää, vaikka määrärahaa olisikin tammikuun 2004 alussa ollut.

Jokainen sosiaalityöntekijän päätös perustuu yksilölliseen tarveharkintaan. Priorisointia kantelijan tarkoittamalla henkilökohtaisella tavalla ei ole tehty, koska se muodostaisi esteen asiakkaiden tasavertaiselle kohtelulle. Myös hallintotuomioistuimet käyttävät päätöksen yhteydessä pelkästään viittausta määrärahasidonnaisuuteen. Jaoston käsityksen mukaan mitään tarvetta perustella päätöstä tilitasolla ei ole. Kunnan talousarvio on julkinen asiakirja, josta jokainen saa tarvittaessa tietoja. Talousarviosta näkyy, että Järvenpään kaupunki on huolehtinut vammaispalvelulaissa säädetystä järjestämisvelvollisuudestaan."

Viranhaltijapäätöksen 8.1.2004 tehnyt silloinen vs. sosiaalityöntekijä antoi vielä pyynnöstäni 14.6.2006 selvityksen.

3

RATKAISU

Käsitykseni mukaan yksilöasiainjaoston 12.2.2004 tekemä päätös oli perusteltu puutteellisesti, koska siitä ei ilmennyt, millä perusteella korvausta myönnettiin puoleen kustannuksista. Päätöksestä ei myöskään ilmennyt mitään tietoja sen arvioimiseksi, oliko kunta rikkonut vammaispalvelulain 3 §:ssä säädetyn vammaispalveluiden järjestämisvelvollisuutensa.

Päätöksestä ei myöskään ilmennyt riittävän selvästi, minkä suuruiseen korvaukseen kantelija oli oikeutettu.

Myös viranhaltijan 8.1.2004 tekemä päätös oli käsitykseni mukaan edellä todetulla tavalla puutteellinen.

Perustelut kannanotolleni ovat seuraavat.

3.1

Asian käsittelyn vaiheet

Kantelija haki elo–syyskuussa 2003 vammaispalvelulain mukaista avustusta auton ajohallintalaitteistoon 1400 euroa, vakionopeudensäätimeen 590 euroa, lohkolämmittimeen, sisäpistokkeeseen ja sisälämmittimeen 460 euroa ja automaattivaihteistoon 1 490 euroa eli yhteensä 3 940 euroa. Lisäksi hän haki avustusta auton hankintakustannuksiin.

Viranhaltijan 8.1.2004 tekemällä päätöksellä kantelijalle myönnettiin 50 prosentin korvaus auton apuvälineisiin yhteensä 2 575 euroa. Päätöksen mukaan

korvauksesta vähennettiin mahdollinen apuvälineisiin kohdistuva autoveron palautus. Hakemus korvauksen saamisesta auton hankintahintaan hylättiin. Päätöksessä todettiin, että avustus ei kuulu kunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin.

Oikaisuvaatimuksessaan yksilöasiainjaostolle kantelija vaati, että välttämättömät lisälaitteet ja muutostyöt korvataan vammaispalveluasetuksen 17 §:n mukaisesti kokonaisuudessaan eikä vain puolet. Hän selvitti vammastaan johtuvaa auton tarvettaan ja muutostöiden ja apuvälineiden välttämättömyyttä. Vielä hän huomautti, että hänen hakemuksensa ja muiden hakemusten kustannusvaikutus oli ollut tiedossa vuoden 2004 talousarviosta päätettäessä.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasiainjaosto päätti 12.2.2004, että viranhaltijan päätöstä ei muuteta. Päätöspöytäkirjan esittelyosassa todettiin seuraavaa.

"Auton muutostyöt ja auton apuvälineet ovat vammaispalvelulain 9 §:n 1 momentin perusteella määrärahasidonnaisia tukitoimia. Korkeimman hallinto-oikeuden 13.2.2002:18 päätöksen perusteella vammaisella on vammaispalvelulain perusteella subjektiivinen oikeus vain tiettyjen laissa erikseen mainittujen palvelujen saamiseen, joita ovat lain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetut kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, tulkkipalvelut, palveluasuminen ja 9 §:n 2 momentissa mainitut asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden korvaamisesta aiheutuvien kustannusten korvaaminen vaikeavammaiselle henkilölle. Muita kuin mainittuja palveluja ja tukitoimia myönnetään talousarvioon varatuissa puitteissa. Samassa päätöksessä todetaan sosiaali- ja terveysministeriön sosiaali- ja terveyspalveluosaston antaneen 25.9.2000 päivätyn lausunnon, jonka mukaan sosiaali- ja terveyspalvelut jaetaan määrärahasidonnaisiin palveluihin ja sellaisiin palveluihin, joihin kuntalaisella on subjektiivinen oikeus. Viranhaltijan päätöksellä kantelijalle on myönnetty määrärahasidonnainen korvaus auton apuvälineisiin."

3.2

Päätöksen perusteluvelvollisuus

Perustuslain 21 §:ssä on jokaiselle turvattu oikeus hyvään hallintoon, johon kuuluu muun muassa oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja oikeus saada oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva perusteltu päätös. Oikeudesta saada perusteltu päätös ja muista hyvän hallinnon takeista säädetään lailla.

Päätöksen sisällöstä ja sen perustelemisesta on säädetty vuoden 2004 alusta voimaan tulleessa hallintolaissa (434/2003). Tämän lain 44 §:n mukaan kirjallisesta päätöksestä on käytävä ilmi 1) päätöksen tehnyt viranomainen ja päätöksen tekemisen ajankohta; 2) asianosaiset, joihin päätös kohdistuu; 3) päätöksen perustelut ja yksilöity tieto siitä, mihin asianosainen on oikeutettu tai velvoitettu taikka miten asia on muutoin ratkaistu; sekä 4) sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä. Lain 45 §:n mukaan päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut

säännökset.

Päätös voidaan hallintolain 45 §:n 2 momentin mukaan jättää perustelematta mm., jos päätöksellä hyväksytään vaatimus, joka ei koske toista asianosaista eikä muilla ole oikeutta hakea päätökseen muutosta taikka perustelemisen on muusta erityisestä syystä ilmeisen tarpeetonta.

Päätöksen perustelemisvelvollisuuden tarkoituksena on varmistaa, että asianosainen saa tiedon paitsi ratkaisun lopputuloksesta myös sen perusteista. Myös päätöksen oikeellisuus on jälkikäteen mahdollista tarkistaa ainoastaan asianmukaisten perustelujen kautta. Perusteluilla on keskeinen merkitys muutoksenhakuoikeuden käyttämisen kannalta. Niiden avulla asianosainen voi arvioida tarvettaan turvautua muutoksenhakukeinoihin. Perustelut myös ohjaavat muutoksenhakijaa kiinnittämään huomiota niihin seikkoihin, joilla on merkitystä muutoksenhakua ratkaistaessa. Riittävät perustelut voivat myös lisätä luottamusta ratkaisujen sisältöön.

Oikeuskirjallisuudessa on korostettu, että perustelut on esitettävä, vaikka ratkaisun pohjana olisi hyvinkin väljä ja laajan harkintavallan salliva toimivaltasäännös. Siten viranomaisen harkintavallan laajuus ei vaikuta perusteluvollisuuden ulottuvuuteen. Perustelu on riittämätön, jos siinä nojaututaan esimerkiksi siihen, että viranomainen "ei katso olevan erityisiä syitä hyväksyä hakemusta" (Olli Mäenpää: Hallinto-oikeus, sivu 339. Katso myös Heikki Kulla: Hallintomenettelyn perusteet, sivu 147).

Perustelujen sisältö riippuu viime kädessä asiasta ja siinä sovellettavista säännöksistä sekä hakijan vaatimuksista. Kun hakija on vedonnut hakemuksensa tueksi seikkoihin, jotka eivät ole selvästi perusteettomia, hakijan kannalta kielteisen ratkaisun asianmukainen perustelemisen edellyttää mielestäni näiden seikkojen arviointia perusteluissa.

Auton lisälaitteiden ja muutostöiden aiheuttamien kustannusten korvaamisessa on kysymys vammaispalvelulain 9 §:n 1 momentissa säädetystä määrärahasidonnaisesta tukitoimesta, jonka saamiseen vammaisella henkilöllä ei ole ns. subjektiivista oikeutta. Näitä tukitoimia kunta on velvollinen järjestämään vammaispalvelulain 3 §:ssä säädettyssä laajuudessa.

3.3

Yksilöasiainjaoston päätöksen arviointi

3.3.1

Vammaispalvelulain ja -asetuksen mukaan korvattavat auton lisälaitteet ja välttämättömät muutostyöt

Kantelijalle myönnettiin korvausta hänen hakemiinsa lisälaitteisiin ja muutostöihin vain osaan kustannuksista. Yksilöasiainjaosto perusteli ratkaisuaan siten, että kysymyksessä oli määrärahasidonnainen tukitoimi, johon korvausta myönnetään talousarvion määrärahojen puitteissa.

Vammaispalvelulain 9 §:n mukaan vammaiselle henkilölle korvataan hänen vammansa tai sairautensa edellyttämän tarpeen mukaisesti kokonaan tai osittain kustannukset, jotka hänelle aiheutuvat tämän lain toteuttamiseksi tarpeellisista tukitoimista. Päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavien välineiden, koneiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuvat kustannukset korvataan siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Vammaispalveluasetuksen 17 §:n 1 momentin mukaan korvausta muiden kuin lääkinnällisen kuntoutuksen piiriin kuuluvien välineiden, koneiden tai laitteiden hankkimisesta aiheutuviin kustannuksiin suoritetaan sellaiselle vammaiselle henkilölle, joka tarvitsee niitä vammansa tai sairautensa johdosta liikkumisessa, viestinnässä, henkilökohtaisessa suoriutumisessa kotona tai vapaa-ajan toiminnoissa. Pykälän 2 momentin mukaan korvauksen määrä on puolet edellä mainittujen välineiden, koneiden ja laitteiden hankkimisesta vammaiselle henkilölle aiheutuvista todellisista kustannuksista. Vakiomalliseen välineeseen, koneeseen tai laitteeseen tehdyt vamman vaatimat välttämättömät muutostyöt korvataan kuitenkin kokonaan.

Vakiomalliseen autoon tarvittavat välttämättömät lisälaitteet ja muutostyöt korvataan siis asetuksen sanamuodon mukaan kokonaan, toisin kuin auton hankintakustannukset, joihin korvausta myönnetään puoleen todellisista kustannuksista.

Vammaispalveluasetuksen 17 §:n 2 momentin sanamuodon mukainen tulkinta näyttäisi mielestäni puoltavan sitä, että kunnalla ei ole harkintavaltaa korvauksen määrän suhteen sen jälkeen, kun se on päättänyt myöntää tukea tietynlaisiin välttämättömiin välineisiin, koneisiin tai laitteisiin tehtäviin muutostöihin, vaan korvaus olisi maksettava kokonaan.

Korkein hallinto-oikeus katsoi kuitenkin vuosikirjaratkaisussaan 23.8.2002 taltionro 1929 (KHO 2002:18), että vammaispalveluasetuksen 17 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittaviin välineisiin, koneisiin ja laitteisiin oli voitu myöntää korvausta alle puoleenkin määrärahojen vähäisyyden ja hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun perusteella. Kyseisessä tapauksessa Hämeenlinnan hallinto-oikeus oli katsonut, että korvauksen määrä oli yksiselitteisesti säädetty vammaispalveluasetuksen 17 §:n 2 momentissa ja ettei kunnalla ollut harkintavaltaa korvauksen määrän suhteen sen jälkeen, kun se oli päättänyt myöntää tukea tietynlaisen ja -hintaisen auton hankintaan. Korkein hallinto-oikeus kuitenkin kumosi hallinto-oikeuden päätöksen.

Korkeimman hallinto-oikeuden edellä todetussa päätöksessä omaksuman tulkintalinjan mukaan kunta voi siis harkita päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittaviin välineisiin ym. myönnettävän määrärahasidonnaisen korvauksen suuruutta, vaikka asetuksen sanamuodon mukaan korvaus on myönnettävä puoleen kustannuksista. Tämän tulkintalinjan mukaan siis kunnan harkintaoikeus määrärahasidonnaisen palvelun myöntämisessä oikeuttaisi sivuuttamaan asetuksessa säädetyn korvauksen määrän. Tästä tulkinnasta voidaan näkemykseni mukaan olla eri mieltä. Asetuksen 17 §:n 2 momentin

sanamuodon mukainen tulkinta olisikin se, ettei kunnalla ole harkintavaltaa korvauksen määrään sen jälkeen, kun se on päättänyt myöntää hakijalle korvauksen.

Kun kuitenkin otetaan huomioon se, että vammaispalvelulaissa ei ole säädetty niistä perusteista, joiden mukaan määrärahoja kohdennetaan silloin, kun tarkoitukseen varattuja määrärahoja ei riitä kaikille palveluun tai tukitoimeen lain mukaan oikeutetuille, katson yksilöhuoltojaoston saattaneen harkita kantelijalle myönnetyn korvauksen suuruutta asetuksen sanamuodosta poiketen.

3.3.2

Yksilöllinen tarveharkinta

Määrärahasidonnainen vammaispalvelupäätös tehdään hakijan yksilöllisen tarveharkinnan perusteella talousarvion mahdollistamien määrärahojen puitteissa ja ottamalla huomioon hakijoiden yhdenvertainen kohtelu ja muut yleiset oikeusperiaatteet. Korkein hallinto-oikeus on useissa päätöksissään todennut, että määrärahasidonnaista palvelua tai tukitoimea koskevaa hakemusta ei voida hylätä ilman yksilöllistä tarveharkintaa pelkästään vetoamalla riittämättömiin määrärahoihin.

Yksilöllinen tarveharkinta vammaispalveluasiassa edellyttää nähdäkseni ensinnäkin sen tutkimista, onko hakija vammansa puolesta oikeutettu saamaan hakemaansa vammaispalvelua. Toiseksi on tutkittava, onko kyseinen palvelu tai tukitoimi hänen vammansa huomioon ottaen hänelle tarpeellinen. Vasta tämän jälkeen on harkittava, voidaanko hakijalle myöntää hänen hakemansa vammaispalvelu käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa.

Kantelijalle oli myönnetty vammaispalvelulain 17 §:n 2 momentin mukaista korvausta osaan hänen hakemistaan kustannuksista. Asiassa oli siis tällä päätöksellä jo selvitetty, että hän oli vammansa puolesta oikeutettu saamaan avustusta ja että haetut apuvälineet ja muutostyöt olivat hänelle hänen vammansa vuoksi tarpeellisia. Yksilöllinen tarveharkinta siitä, että kantelija oli sinänsä oikeutettu kyseiseen vammaispalveluun, oli siis suoritettu. Hallintolain 45 §:n 2 momentti huomioon ottaen päätös ei mielestäni tältä osin edellyttänyt muuta perustelemista.

3.3.3

Vammaispalvelulaissa säädetty yleinen järjestämisvelvollisuus ja määrärahojen suuntaaminen

Perustuslain 22 §:ssä julkiselle vallalle on säädetty velvollisuus turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen sekä perustuslain 19 §:n 3 momentissa velvollisuus turvata riittävät sosiaalipalvelut lailla säädetyin tavoin.

Vammaispalvelulain 3 §:n mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että vammaisille tarkoitetut palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Tämä kunnan ns. yleinen järjestämisvelvollisuus velvoittaa kunnan järjestämään asukkaalleen

kyseisiä palveluita ja tukitoimia ja myös varaamaan talousarviossaan tarkoitukseen riittävän määrärahan. Olen useissa ratkaisuissoni todennut, että vastuu sosiaali- ja terveystalousten järjestämisestä edellyttää, että kunnassa selvitetään palvelujen tarve silloinkin, kun kunnalla ei ole ehdotonta velvollisuutta järjestää palveluja kaikille edellytykset täyttävälle henkilölle.

Korkein hallinto-oikeus totesi erään kunnanvaltuuston talousarviopäätöstä koskeneessa ratkaisussaan (KHO 18.1.2005 taltio 89), että vammaispalvelutarpeen selvittäminen ennen talousarvion vahvistamista on edellytyksenä sille, että kunnassa voidaan yleisellä tasolla käydä keskustelua ja tehdä periaatepäätöksiä voimavarojen suuntaamisesta. Kunnan vammaispalvelusta huolehtivan toimielimen tulee talousarviossa myöntettyjen määrärahojen puitteissa yksilöpäätöksiä harkitessaan voida arvioida kaikkien kunnan yleisen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien vammaispalvelujen yksilöllistä tarvetta ja antaa palveluja sellaisessa etusijajärjestyksessä, mikä täyttää perustuslain 6 §:n vaatimukset siitä, että ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan mm. terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilökohtaisen syyn perusteella.

Vammaispalvelulaissa säädetyn kunnan yleisen järjestämisvelvollisuuden edellyttämä tarvearviointi tapahtuu siis ensisijaisesti kunnan talousarvion käsittelyn yhteydessä ja sen lainmukaisuutta valvotaan kunnallisvalituksen avulla. Korkeimman hallinto-oikeuden vammaispalveluja koskeneessa ratkaisukäytännössä on otettu se lähtökohta, että tarkoitukseen varattujen määrärahojen loputtua kunnalla ei ole velvollisuutta myöntää hakijalle määrärahasidonnaista vammaispalvelua, vaikka hakija täyttäisi vammaispalvelulaissa säädetty edellytykset. Kunnalla ei ole ehdotonta velvollisuutta myöntää palvelua silloinkaan, kun henkilön todetaan olevan palvelun tarpeessa ja määrärahoja olisi vielä käyttämättä, jos voidaan ennakoida, että kunnan vammaispalveluihin varatut määrärahat eivät riitä kaikille hakijoille. Kunta voi tällöin kohdentaa määrärahat kaikkein vaikeimmassa asemassa oleville hakijoille (KHO 7.2.2002 taltio 268). Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännön mukaan edellytyksenä on kuitenkin se, ettei kunta ole rikkonut yleistä järjestämisvelvollisuuttaan.

Korkein hallinto-oikeus antoi vuonna 2002 kolme julkaistua vammaispalvelupäätöstä, joissa tutkittiin myös se, oliko kunta rikkonut yleisen järjestämisvelvollisuutensa.

Vuosikirjaratkaisussa 13.2.2002 taltio 297 (KHO:2002:18) oli kysymys tapauksesta, jossa kunta oli myöntänyt hakijalle vuonna 1999 autoavustusta haetun 40 000 markan sijasta 5 000 markkaa. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä todettiin kunnan varanneen vammaispalveluasetuksen 17 §:n mukaisesti taloudellisiin tukitoimiin 10 000 markkaa vuonna 1997, 5 000 markkaa vuonna 1998 ja 10 000 markkaa vuonna 1999. Kunnan selvityksen mukaan vuonna 1997 määrärahaa ei ollut käytetty lainkaan ja vuonna 1998 määrärahaa oli tarvittu 2 058 markkaa. Korkein hallinto-oikeus totesi, että esiin ei ollut tullut, että kunta olisi rikkonut yleistä järjestämisvelvollisuuttaan.

Päätöksessään 13.9.2002 taltio 2171 korkein hallinto-oikeus totesi, että kunta oli voinut korvata hakijalle auton hankkimisesta aiheutuneista kustannuksista kunnan talousarvion mahdollistamat alle puolet, koska kysymys oli määrärahasidonnaisesta tukitoimesta eikä esiin ollut tullut, että kunta olisi rikkonut yleisen järjestämisvelvollisuutensa. Samoin korkein hallinto-oikeus totesi päätöksessä 23.8.2002 taltio 1929, että kunta oli voinut korvata hakijalle auton hankkimisesta aiheutuneista kustannuksista vähemmän kuin puolet vammaishuoltoon varattujen määrärahojen vähäisyyden ja hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun perusteella, koska kysymys oli määrärahasidonnaisesta tukitoimesta eikä esiin ollut tullut, että kunta olisi rikkonut yleisen järjestämisvelvollisuutensa.

Edellä todetuista päätöksistä 13.9.2002 ja 23.8.2002 julkaistuista ratkaisuselosteista ei käy ilmi, mihin korkein hallinto-oikeus oli perustanut päätöksensä siitä, että yleistä järjestämisvelvollisuutta ei ollut rikottu. Tämän selvittämiseksi olenkin hankkinut käyttöni kyseiset päätökset kokonaisuudessaan. Ensimmäisessä tapauksessa kunta oli todennut korkeimmalle hallinto-oikeudelle antamassaan selvityksessä myöntäneensä vuonna 2000 autoavustusta ja/tai avustusta auton apuvälineisiin yhteensä 23 henkilölle. Autoavustusta kunnassa oli myönnetty uuden auton hankintaan korkeintaan 20 000 markkaa, välttämättömiin apuvälineisiin korkeintaan 35 000 markkaa ja yhdessä auton hankinta-avustuksen kanssa enintään 40 000 markkaa. Avustussummien enimmäismääriä oli kunnan selvityksen mukaan rajattu, jotta autoavustuksia oli voitu myöntää mahdollisimman monelle. Jälkimmäisessä tapauksessa perusturvalautakunta oli todennut päätöksessään, että korvauksen suuruus uuden 129 400 markkaa maksavan auton hankintaan oli ollut 25 000 markkaa ja 7 900 markkaa automaattivaihteistoon. Avustuksia oli perusturvalautakunnan mukaan pienennetty hankintatuen osalta käytettävissä olevan määrärahan vähäisyyden ja hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun vuoksi. Kunta oli ilmoittanut selvityksessään hallinto-oikeudelle autoavustusten tarpeen olleen aikaisempina vuosina 2–3 ja myönnettyjen korvausten määrältään noin 25 000 markkaa. Valituksessa tarkoitettuna vuonna autoavustusta oli myönnetty hakijan lisäksi kolmelle ja määräraha oli jo ylittynytkin.

Kannanotto

Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava laissa säädetyllä tavalla jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Perustuslain 22 §:ssä on julkiselle vallalle säädetty velvollisuus turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Kunta myöntää vammaispalvelulain määrärahasidonnaisia palveluja ja tukitoimia talousarvion määrärahojen puitteissa, jolloin kaikilla lain edellytykset täyttävillä hakijoilla ei ole oikeutta saada kyseisiä palveluja. Päätöksenteko ei kuitenkaan ole kunnan vapaassa harkinnassa. Yksilöpäätöksiä tehtäessä kunnan harkintaa määrärahojen suuntaamisessa sitovat yleisestä järjestämisvelvollisuudesta annetut säännökset ja niiden tulkinnassa huomioon otettavat oikeusperiaatteet.

Kuten edellä (kohdassa 3.2) totesin, päätöksen perustelujen asianmukaisuus riippuu asiasta, siinä sovellettavista säännöksistä ja hakijan esittämistä vaatimuksista. Totesin vielä, että päätöksen perusteluilla on keskeinen merkitys mm. muutoksenhakuoikeuden käyttämisen kannalta. Olen edellä selostanut nyt kysymyksessä olevaan yksilöasiainjaoston päätökseen liittyviä korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja. Kuten edellä olevasta käy ilmi, korkein hallinto-oikeus on katsonut, että mikäli tiedossa on, että määrärahat eivät riitä kaikille lain edellytykset täyttävälle hakijoille, kunta voi suunnata määrärahoja niitä eniten tarvitseville myöhemmille hakijoille tai rajoittaa korvauksen suuruutta asetuksesta poiketen kaikkien hakijoiden osalta yhdenvertaisuuden perusteella. Lisäksi korkein hallinto-oikeus on tutkinut, onko kunta rikkonut yleisen järjestämisvelvollisuutensa. Tämän arvionsa se on tosin perustanut melko suurpiirteisiin tietoihin kunnan määrärahoista, niiden käytöstä ja niiden kohdentamisesta. Nämä tiedot eivät myöskään kaikissa tapauksissa ole ilmenneet vielä toimielimen päätöksestä, vaan vasta toimielimen hallinto-oikeudelle tai korkeimmalle hallinto-oikeudelle antamasta selvityksestä.

Viranhaltijan ja yksilöasiainjaoston tehdessä vuoden 2004 alussa kantelijan vammaispalvelupäätöksen määrärahoja oli oletettavasti vielä jäljellä. Yksilöasiainjaoston päätöksessä 12.2.2004 todettiin sinänsä aivan oikein, että kysymyksessä oli määrärahasidonnainen tukitoimi, joita tukitoimia kunta myöntää talousarvioon varattujen määrärahojen puitteissa. Jaoston päätöksestä ei kuitenkaan ilmennyt, arvioitiinko vuoden 2004 määrärahat riittämättömiksi ja maksettiinko kantelijalle korvausta tällä perusteella vain osaan kustannuksista. Päätöksestä ei myöskään ilmennyt, meneteltiinkö näin kaikkien hakijoiden kohdalla. Päätöksestä ei ilmennyt myöskään mitään tietoja sen arvioimiseksi, oliko kaupunki rikkonut asiassa yleisen järjestämisvelvollisuutensa vahvistaessaan talousarvion määrärahat.

Näiden seikkojen arvioimiseksi jaoston päätöksestä olisi näkemykseni mukaan tullut ilmetä, oliko kaikille hakijoille tarkoitus myöntää korvaus puoleen kustannuksista, paljonko määrärahoja oli aiempina vuosina varattu ja olivatko määrärahat riittäneet kaikille aikaisempina vuosina.

3.4

Viranhaltijan päätös 8.1.2004

Kantelija arvosteli myös viranhaltijan päätöksen perusteluja, päätöksen laskuvirhettä ja päätöksenteon hitautta.

Viranhaltijan päätöksen mukaan kantelijalle myönnettiin vammaispalvelulain nojalla 50 prosentin korvaus auton apuvälineisiin yhteensä 2 575 euroa. Päätöksessä todettiin, että korvauksesta vähennettiin mahdollinen apuvälineisiin kohdistuva autoveron palautus.

Päätöksen tehneen viranhaltijan, silloisen vs. sosiaalityöntekijän selvityksen mukaan auton apuvälineiden hinnasta korvattiin 50 prosenttia silloisen sosiaali- ja terveystoimintajohtajan sekä vammaispalveluiden esimiehen linjauksen mukaisesti. Sosiaalityöntekijöillä ei ollut vuonna 2004 käytössään kirjallisia toimintaohjeita.

Viranhaltijan päätöksen perustelujen osalta viittaan siihen, mitä edellä (kohdassa 3.3.3) totesin yksilöasiainjaoston päätöksen perusteluista. Myös viranhaltijan päätöksestä olisi mielestäni tullut käydä ilmi, että perusteena korvauksen myöntämiseen puoleen kustannuksista oli se, että määrärahan ei arvioitu riittävän kaikille hakijoille. Jos korvausta myönnettiin yhdenvertaisuusnäkökohdin kaikille hakijoille puolet, tämä olisi mielestäni tullut todeta päätöksessä.

Kantelija ei yksilöinyt kantelussaan, mitä hän tarkoitti viranhaltijan päätöksen laskuvirheellä. Olen tulkinut hänen tarkoittaneen tällä päätöksessä olevaa viittausta mahdollisen autoveronpalautuksen vähentämisestä, jota ei kuitenkaan saamani tiedon mukaan tehty.

Kantelijan toimittaman autoliikkeen kustannusarvion mukaan automaattivaihteiston, vakionopeudensäätimen, käsihallintalaitteen, lohkolämmittimen, sisäpistokkeen ja sisälämmittimen hinta oli yhteensä ilman autoveronpalautuksen osuutta 5 150 euroa, josta puolet oli siis 2 575 euroa. Viranhaltijan päätöksestä sai mielestäni sen käsityksen, että kyseisestä 2 575 euron korvauksesta oli tarkoitus vähentää vielä autoveronpalautuksen osuutta. Järvenpään sosiaali- ja terveystoimesta puhelimitse saadun tiedon mukaan kantelijalle on kuitenkin 19.2.2004 maksettu korvausta 2 575 euroa eikä siis autoveronpalautuksen osuutta ole vähennetty.

Auton hankintaan ja apuvälineisiin maksettavien vammaispalvelukorvausten määrät varmistuvat nähdäkseni vasta auton ja apuvälineiden hankkimisen ja autoveronpalautuksen saamisen jälkeen. Hangon tullikamarista saadun tiedon mukaan kantelijan autoveronpalautuspäätös oli tehty 18.9.2003 ja autoveron palautus oli maksettu hänelle 21.11.2003. Saamastani selvityksestä ei ilmene, milloin kantelija oli toimittanut viranhaltijalle tiedot lopullisista kustannuksista enkä katso aiheelliseksi ryhtyä tätä asiaa enempää selvittämään. Tämän vuoksi en puutu viranhaltijan päätökseen tältä osin.

Kantelija oli kuitenkin oikaisuvaatimuksessaan yksilöasiainjaostolle tuonut esiin tämän epäselvyyden hänelle myönnetyn korvauksen suuruudessa. Käsitykseni mukaan yksilöasiainjaoston olisi tullut vastata tähän kantelijan väitteeseen ja todeta päätöksessään, minkä suuruiseen korvaukseen kantelija oli oikeutettu.

Hallintolain 23 §:n mukaan asia on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä. Kantelija kertoi jättäneensä hakemuksen elokuussa 2003 ja hän sai päätöksen 8.1.2004. Asian käsittely kesti siis yli neljä kuukautta. Kun kuitenkin otetaan huomioon päätöksen tekemiseen tarvittu selvitys, mm. autoliikkeen kustannusarvio ja tieto autoveronpalautuksesta, en katso päätöksenteon viipyneen moitittavalla tavalla.

4

TOIMENPITEET

Saatan sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasiainjaoston sekä asianomaisten lautakunnan alaisten vammaispalvelun viranhaltijoiden tietoon edellä (kohdissa

3.3.3 ja 3.4) esittämäni käsityksen vammaispalvelulain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun tukitoimea koskeneen päätöksen asianmukaisesta perustelemisesta.

Kiinnitän vielä yksilöasiainjaoston huomiota vammaispalvelupäätöksen riittävään selvyyteen myönnetyn korvauksen suuruuden osalta sekä asianmukaiseen vastaamiseen oikaisuvaatimuksessa esitettyihin viranhaltijan päätöksen epäselvyyttä koskeviin väitteisiin (kohta 3.4).

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen päätöksestäni yksilöasiainjaostolle. Asia ei ole antanut aihetta muihin toimenpiteisiini.